

ВІДГУК ОПОНЕНТА

доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора Бріскіна Юрія Аркадійовича на дисертаційну роботу Ван Вейлун «Контроль спеціальної роботоздатності кваліфікованих спортсменів Китаю з урахуванням відмінностей змагальних дистанцій у веслуванні на байдарках і каное», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – фізична культура і спорт

У сучасному спорті вищих досягнень, в умовах постійного зростання суспільного значення змагального результату, і, як наслідок, загострення конкурентної боротьби, спостерігається суттєве збільшення важливості ефективності контролю процесу підготовки спортсменів та сторін їхньої підготовленості, зокрема спеціальної роботоздатності як чинника спеціальної підготовленості веслярів. Разом з тим, у системі контролю в циклічних видах спорту загалом, та у веслуванні зокрема, спостерігається протиріччя між вимогами щодо спеціальної роботоздатності та способами контролю, оцінки й інтерпретації показників функціональної підготовленості спортсменів.

У веслуванні на байдарках і каное це зумовлено ще й характерною вимогою щодо рівня функціональних можливостей і спеціальної роботоздатності веслярів, якою є забезпечення різної складності техніко-тактичних дій, залежно від вибору виду змагань, спеціалізації, індивідуальних високоспецифічних факторів впливу – тактичного варіанта подолання дистанції, коливань темпу, ритму роботи на дистанції, реакції на непередбачуваність дій суперників.

Реалізація ж техніко-тактичних дій у процесі подолання дистанції може бути забезпечена рівнем розвитку, ступенем взаємодії та характером інтеграції фізіологічних систем, які забезпечуються проявом реакції кардіореспіраторної системи, енергозабезпечення роботи, силових можливостей, нейродинамічних та інших функцій організму (Zahálka F.,

Malý T., Malá L., Doktor M., Větrovský J., 2011). У зв'язку із цим у спеціальній літературі все частіше використовується термін «функціональне забезпечення спеціальної роботоздатності» як інтегральної характеристики спеціальної підготовленості веслярів (Кун С, Русанова О. 2016).

Проте, у процесі контролю фізичної підготовки та функціональної підготовленості веслярів мало враховуються високоспеціалізовані прояви функціональних можливостей, які забезпечують здатність організму швидко, адекватно і повною мірою, тобто реактивно, реагувати на специфічні тренувальні та змагальні навантаження (Лисенко О.М.,2012).

Наявні ж підходи до реалізації контролю переважно орієнтовані на узагальнені моделі підготовленості, при цьому є недостатньо інтегрованими до системи, що враховувала б стать, вік, кваліфікацію й спеціалізацію спортсменів у веслуванні на байдарках і каное і, головне, цільові настанови спортивного тренування на етапах багаторічної підготовки. Методи контролю включають протоколи тестування, які недостатньо враховують структуру підготовленості на конкретних змагальних дистанціях і можливості оцінки ступеня реалізації функціонального потенціалу веслярів у конкретних умовах змагальної діяльності. Це значно знижує інформативність результатів контролю, можливості його реалізації як функції управління спеціальною фізичною підготовкою веслярів.

Автор обґрунтовано стверджує, що необхідність подолання цих протиріччя вимагає формування системного підходу до організації контролю з урахуванням цільових настанов етапів багаторічної підготовки, розробки алгоритму його реалізації в системі фізичної підготовки веслярів на байдарках і каное з урахуванням віку, статі, кваліфікації та спеціалізації спортсменів. На розв'язання цього важливого науково-практичного завдання і спрямована дисертаційна робота Ван Вейлун «Контроль спеціальної роботоздатності кваліфікованих спортсменів Китаю з урахуванням відмінностей змагальних дистанцій у веслуванні на байдарках і каное».

Актуальність роботи підтверджено і виконанням її відповідно до теми «Побудова тренувального процесу висококваліфікованих спортсменів, які спеціалізуються у водних видах спорту з урахуванням вимог змагальної діяльності» плану НДР НУФВСУ на 2016-2020 рр. (№ державної реєстрації 0116U001614).

Дисертаційна робота, що викладена загалом на 235 сторінках (181 стор. основного тексту), складається з анотацій, вступу, шести розділів, практичних рекомендацій, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Робота ілюстрована 20 таблицями й 7 рисунками.

У вступі достатньо коректно обґрунтовано методологічний апарат дисертаційної роботи, в якій поставлено 5 послідовно пов'язаних завдань.

Для розв'язання завдань дослідження автором використано широке коло методів теоретичного та емпіричного рівнів наукового дослідження, а саме аналізу і узагальнення, вимірювання, педагогічного спостереження, педагогічного експерименту та математичної статистики.

Емпіричні дані отримано з використанням тестових завдань, що відповідали умовам реалізації потужності і ємності енергозабезпечення веслярів на байдарках і каное, пульсометрії, ергометрії, газо- та біохімічного аналізу. Реакції кардіореспіраторної системи й енергозабезпечення реєструвалися з використанням газоаналізатору «Oxcon mobile» (Jaeger), спорттестеру «Polar», лабораторного комплексу для визначення лактату крові «Biosen S. line lab+», ергометру «Dansprint».

Проблемне поле дисертаційної роботи окреслено у її першому розділі «Основні напрямки підвищення ефективності контролю спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное». Автором проведено ґрунтовний теоретичний аналіз спеціальної літератури, опрацьовано 182 джерела наукової та спеціалізованої літератури, з них 115 англійською мовою, мовами Європейського Союзу та ієрогліфікою, в результаті якого встановлено недостатність наукового знання щодо комплексного оцінювання передумов та можливостей розвитку індивідуальних властивостей веслярів та

їх реалізації у процесі змагальної діяльності з урахуванням спрямованого вибору спеціалізації у веслуванні на байдарках і каное, а також системного контролю з урахуванням віку, статі, спеціалізації й цільового спрямування етапів багаторічної підготовки веслярів.

До основних наукових здобутків автора варто віднести обґрунтування комплексів тестів, способів оцінки й інтерпретації показників функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів 16-17 років; створення алгоритму реалізації контролю як функції управління фізичною підготовкою веслярів різної спеціалізації, віку, статі та обґрунтування умов його реалізації на підставі вдосконалення структури і змісту етапного контролю, оцінки та інтерпретації результатів тестування веслярів, які спеціалізуються на різних змагальних дистанціях з урахуванням цільових настанов спортивної підготовки на етапах спортивного вдосконалення; індивідуалізацію, на підставах контролю функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності, режимів тренувальних навантажень, спрямованих на підвищення реалізації компонентів змагальної діяльності веслярів на байдарках і каное на дистанціях 200, 500 і 1000 м;

Сукупність наукових результатів щодо удосконалення системи контролю роботоздатності та спортивного відбору і орієнтації з урахуванням цільових настанов спортивного вдосконалення на етапах підготовки спортсменів дозволяє відзначити теоретичну значущість поданої дисертаційної роботи. На нашу думку, автором здійснено значне просування у розв'язанні важливого для теорії й практики підготовки спортсменів науково-практичного завдання удосконалення комплексного підходу до організації контролю та обґрунтування умов його реалізації в системі багаторічної підготовки спортсменів у веслуванні на байдарках і каное.

Слід відзначити також практичну значущість роботи, можливість використання її теоретичних результатів у підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 017 – фізична культура і спорт, післядипломної освіти та підвищенні кваліфікації, а запропонованого

автором методичного підходу до підвищення ефективності спеціальної фізичної підготовки на підставі моделей потужності і ємності енергозабезпечення роботи – у системі підготовки кваліфікованих спортсменів.

Відповідність поставлених у роботі завдань та обраних методів дослідження, адекватна організація педагогічного експерименту, коректна статистична обробка результатів дослідження дозволяють зробити висновок про належний рівень достовірності отриманих результатів.

Опублікування основних результатів дисертаційної роботи здійснено у п'ятьох статтях у наукових фахових виданнях України та одній статті у науковому періодичному виданні, що його включено до міжнародної наукометричної бази Scopus. Результати досліджень також висвітлено в 3 працях апробаційного характеру та оприлюднено на наукових конференціях різного рівня.

Результати роботи впроваджено у практику діяльності Центру наукових досліджень провінції Шандун (КНР), навчальний процес підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Національного університету фізичного виховання і спорту України та практику підвищення кваліфікації тренерів на базі центру підвищення кваліфікації та перепідготовки Національного університету фізичного виховання і спорту України, що підтверджено відповідними актами.

Порушень академічної доброчесності не виявлено.

Разом з тим, змістовна і корисна для теорії та практики фізичної культури і спорту робота не позбавлена недоліків.

1. Назва дисертаційної роботи виглядала б більш коректною за умови використання не словосполучень «..спортсменів Китаю..» та «...відмінностей змагальних дистанцій...», а «..спортсменів КНР..» та «...відмінностей змагальної діяльності на дистанціях...»

2. Мета дослідження, що її викладено у редакції «Розробити системний підхід до організації контролю та обґрунтувати умови його реалізації як

функції управління в системі багаторічної підготовки спортсменів у веслуванні на байдарках і каное на прикладі веслярів Китаю», вказує, на наш погляд, на метод досягнення мети (системний підхід), а не власне на створення системи комплексного контролю в системі багаторічної підготовки спортсменів у веслуванні на байдарках і каное. Недоречним у формулюванні мети роботи нам видається словосполучення «...на прикладі веслярів Китаю», адже роботу і присвячено контролю спеціальної роботоздатності кваліфікованих спортсменів КНР.

3. Формулювання об'єкта дослідження як контролю функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності веслярів на байдарках і каное, на наш погляд, не охоплює усього проблемного поля, якісно розглянутого автором у оглядовій частині дисертаційної роботи.

4. Практично зразкову, на наш погляд, архітектуру завдань дисертаційної роботи порушено об'єднанням у другому завданні змістовно відмінних положень щодо обґрунтування змісту, структури та організації контролю функціонального забезпечення спеціальної роботоздатності у веслуванні на байдарках і каное й алгоритму його реалізації з урахуванням статі, віку, кваліфікації та спеціалізації веслярів, що на нашу думку виступало окремим науковим завданням, особливо зважаючи на суттєві наукові результати його розв'язання.

5. Загалом, завдання дисертаційної роботи сформульовано доволі узагальнено, що, зважаючи на велику кількість отриманого емпіричного матеріалу та обсяги наукового результату, змусило автора до надмірної деталізації висновків.

6. У формулюванні наукових результатів щодо критеріїв індивідуалізації спеціальної фізичної підготовки веслярів на байдарках і каное з урахуванням вимог реалізації різних змагальних дистанцій та щодо функціонування контролю як функції управління тренувальним процесом веслярів на байдарках і каное на підставі оцінки та спеціальної інтерпретації результатів контролю з урахуванням спеціалізації, статі й віку спортсменів,

рівень наукової новизни визначено як «доповнено» й «підтверджено» відповідно, що у першому випадку мало б бути викладеним як «удосконалено» або «набуло подальшого розвитку», а у другому – не вказує на новизну наукового результату.

7. У другому розділі дисертаційної роботи „Методи та організація дослідження” не завжди коректно, на наш погляд, використовуються назви методів, що вони використані автором, спостерігається ототожнення методів наукового дослідження та методик отримання емпіричних даних.

8. Одним з основних критеріїв функціональної підготовленості веслувальників автор справедливо вважає показник максимального споживання кисню, причому у дослідженні використовуються різні протоколи тестування для визначення максимального споживання кисню спортсменами різних вікових і кваліфікаційних груп, що потребує додаткового теоретичного обґрунтування та інтерпретації.

9. Незважаючи на завершений характер дисертаційної роботи та повне розв’язання її завдань, доцільною, на наш погляд, є деталізація окреслення можливих напрямів продовження досліджень за тематикою дисертації.

10. У роботі спостерігаються стилістичні та редакційні помилки, технічні неточності.

Вказані недоліки не знижують наукової цінності роботи та не заперечують її наукових результатів, що у сукупності розв’язують важливе науково-прикладне завдання, мають істотне значення для фізичної культури і спорту та можуть бути використаними у практиці галузі.

Загалом, дисертаційна робота «Контроль спеціальної роботоздатності кваліфікованих спортсменів Китаю з урахуванням відмінностей змагальних дистанцій у веслуванні на байдарках і каное», що вона є спеціально підготовленою кваліфікаційною науковою працею на правах рукопису, яку виконано здобувачем особисто за актуальною темою з використанням адекватних методів дослідження, характеризується єдністю змісту, містить нові науково обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати

проведених здобувачем досліджень, які мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, свідчать про особистий внесок здобувача в науку та достатньо повно оприлюднені у наукових працях здобувача, відповідає спеціальності 017 – Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31.05.2019) та п.10 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 №167 (із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 979 від 21.10.2020), а її автор Ван Вейлун заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 017 – Фізична культура і спорт.

Опонент

Проректор ЛДУФК
З НР та ЗЗ

Ю.А.Бріскін
доктор наук з фізичного
виховання і спорту,
професор

А.С.Вовканич
к.біол.н., професор